

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอยู่ตลอดเวลา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งวิทยาการด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่คนในสังคมจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รัฐบาลและหน่วยงานจึงมุ่งให้ความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของคน เพราะคนเป็นทุนสังคมที่สำคัญที่สุด เนื่องจากคนเป็นทั้งเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์ และผลกระทบจากการพัฒนา ขณะเดียวกันก็เป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุลทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้ และคุณธรรมอันจะเป็นภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นและสังคมที่สงบสุข แต่เมื่อมองลึกลงไปกลับพบว่าปัญหาคุณภาพของเด็กไทยตกต่ำลง เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ คุณภาพก็ต่ำกว่ามาก ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างก็ตระหนักและแสวงหาแนวทางที่จะพัฒนาให้เด็กไทยมีคุณภาพสูงขึ้นตามความคาดหวังของสังคมที่ต้องการเห็นเยาวชนไทยมีความรู้ ความสามารถในการคิด ทักษะในการทำงาน มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ตัดสินใจเพื่อสังคมส่วนรวมและประเทศชาติ แต่สังคมไทยในปัจจุบันกลับมีการแสดงออกตามกระแสนิยม ความคิดไม่เข้มแข็งพอ ส่งผลให้สังคมอยู่ในสถานะแตกแยก ค่านิยมในการทำงานต่ำ ไม่มุ่งงานเพื่อให้เกิดคุณภาพและผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555, หน้า 9) โดยที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมไทย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของคน ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและอัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน เนื่องจากคนเป็นทั้งเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนา ขณะเดียวกันคนก็เป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพของคนในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งร่างกาย จิตใจ ความรู้ และทักษะความสามารถ เพื่อให้เพียงพอทั้งด้านคุณธรรมและความรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555, หน้า 21)

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล สังคมหรือบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนล้นหลามพอเหมาะก็ทุกๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพราะการศึกษาที่มีคุณภาพ มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศให้เป็นผู้รู้ จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ไขปัญหา ตลอดจนรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสิ้นเปลืองน้อยที่สุด โดยเหตุที่ประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้ด้วยการมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความคิด และความสามารถจำนวนมาก ดังนั้นการศึกษาที่มีคุณภาพอันเป็นกระบวนการในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวให้บังเกิดขึ้นในตัวบุคคลจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องเห็น

ความสำคัญและร่วมดำเนินการอย่างจริงจัง กับทั้งควรมีการกำหนดเงื่อนไขเพื่อให้การดำเนินงาน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาดำเนินไปสู่ความสำเร็จ (อรุณ จันทวานิช, 2545, หน้า 45) ซึ่งการศึกษา ระดับการศึกษาพื้นฐานนั้นเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อม ที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนเอง แต่จากการประเมินผล พึ่งประสงค์ของ สังคมไทย การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีทิศทางที่แตกต่างกันแล้วแต่สภาพ ปัญหาของแต่ละโรงเรียน ซึ่งปัจจัยในการจัดการศึกษา สภาพแวดล้อมทั่วไปล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อ การจัดการเรียนการสอนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

การศึกษาระดับการศึกษาพื้นฐาน เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนา คุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ในฐานะพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ทำงาน เป็นและครองชีวิตอย่างสงบสุข หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดหมาย ที่มุ่งเน้นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจ จัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติ ให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึก ของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบ และวิธีที่ เหมาะสม ซึ่งการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามสังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนับเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพแวดล้อม ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น นอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็ปรากฏ อยู่เช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสิ่งเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบ ต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาครอบครัวซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียดและตามมาด้วย การปรับตัวที่ไม่เหมาะสม หรืออื่น ๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักเรียนและ เยาวชน (กรมส่งเสริมสุขภาพจิต, 2554, หน้า 23) ดังนั้นภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียน ให้เป็นไปตามความมุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นอกจากผู้ปกครองแล้ว ผู้ที่มีบทบาทสำคัญก็คือบุคลากรในโรงเรียน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน ให้เจริญเติบโตงอกงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป

หน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา ก็คือสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับ เด็กทุกคน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ พร้อมที่จะเป็นพลเมืองดี และสามารถดำรงชีวิตอยู่ใน สังคมอย่างสงบสุข การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนที่มุ่งเนื้อหาวิชาหรือพัฒนาด้านสติปัญญา เพียงอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ เพราะการมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุขนั้น นักเรียนต้องได้พัฒนา ทุกด้านให้เป็นคนที่สมบูรณ์ โรงเรียนจึงต้องจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้นักเรียน โดยคำนึงถึง การที่จะทำให้เด็กนักเรียนมีโอกาสเรียนทั้งในด้านความรู้ ควบคู่ไปกับการปฏิบัติจริงไปพร้อม ๆ กัน

จากผลการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนภาคกลาง ในปี 2557-2558 ตามโครงการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเชิงพื้นที่ในการวิเคราะห์สภาวะการณ์ และการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนระดับภาคกลาง โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และทีมวิจัยสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนภาคกลางได้จัดทำการศึกษาสำรวจสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนปี 2557-2558 มีข้อค้นพบว่า ถึงแม้ว่ามีเด็กจำนวนไม่น้อยที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครอบครัวยังอบรมสั่งสอน ให้คำแนะนำในเรื่องดี ๆ ให้กับเด็ก ทั้งเรื่องความปลอดภัย สอนให้มีวินัยและรับผิดชอบ การเลือกซื้อเลือกใช้และบริโภค แต่มีเด็กถึง 1 ใน 5 ที่ครอบครัวมีคนสูบบุหรี่ดื่มเหล้า และมีเด็กจำนวนน้อยมากที่สามารถควบคุมอารมณ์ได้เมื่อรู้สึกโกรธหรือผิดหวัง นอกจากนี้ยังพบอีกว่าเด็กยังใช้เวลากันอย่างไม่มีประโยชน์เฉลี่ยต่อวันถึง 9 ชั่วโมง และมีประเด็นชีวิตของเด็กที่ควรเฝ้าระวังดังนี้ 1) ด้านการเรียนรู้ พบว่า เด็กบางส่วนไม่มีความสุขกับการเรียนที่โรงเรียน รู้สึกไม่ปลอดภัยเวลาอยู่ที่โรงเรียน ครูไม่เอาใจใส่และไม่ดูแลนักเรียนเท่าที่ควร เด็กบางส่วนคิดว่าการสอนของครูยังไม่ดีฝึกให้วางแผนแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ และเด็กจำนวนน้อยมากที่มีครูที่สนิทและสามารถปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ได้ เด็กยังรู้สึกไม่พอใจในผลการเรียนของตน 2) ด้านความเครียดและสุขภาพจิตพบว่า มีเด็กบางส่วนที่เครียดจนมีอาการทางร่างกาย อารมณ์เสียและหงุดหงิดง่าย มีเด็กเพียงประมาณ 1 ใน 3 ที่สามารถควบคุมอารมณ์ได้เมื่อรู้สึกโกรธหรือผิดหวัง 3) ด้านอบายมุข พบว่ามีเด็กจำนวนไม่น้อย ที่อยู่ในครอบครัวที่มีคนสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า และมีเด็กจำนวนหนึ่งที่เป็นผู้สูบบุหรี่หรือยาเส้น ดื่มเหล้าหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ เล่นพนันฟุตบอลเป็นประจำ พบเห็นการเสพยาเสพติดร้ายแรง ในสถานศึกษาของเด็กเป็นประจำ 4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า มีเด็กจำนวนน้อยมากที่ดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา สวดมนต์ไหว้พระหรือประกอบศาสนกิจประจำวัน 5) ด้านความรุนแรง พบว่า มีเด็กบางส่วนเคยพบเห็นเพื่อนนักเรียนพกพาอาวุธร้ายแรงในสถานศึกษา พบเห็นหรือเคยถูกทำร้ายร่างกายในหรือนอกสถานศึกษา เคยถูกรังแกข่มขู่หรือรีดไถเงินในหรือนอกสถานศึกษา นอกจากนี้มีเด็กจำนวนไม่น้อยที่มีกลุ่มเพื่อนสนิทที่ชอบใช้ความรุนแรงแก้ปัญหา และจำนวนไม่น้อยที่มีคนในครอบครัวชอบพูดหรือกระทำรุนแรงกับเด็ก อยู่ในโรงเรียนที่มีครูที่ชอบพูดหรือกระทำรุนแรงต่อนักเรียน และประเด็นที่น่าพิจารณาคือพบว่าเด็กยังใช้เวลาอย่างไม่มีประโยชน์เฉลี่ยต่อวันถึง 9 ชั่วโมง โดยใช้เวลาหมดไปกับการดูโทรทัศน์ ดูละครชุดของต่างประเทศ คุยโทรศัพท์และคุยผ่านโปรแกรมการคุยต่าง ๆ รวมถึงเฟซบุ๊ก (Facebook) และใช้เวลาไปกับการเล่นอินเทอร์เน็ต ในขณะที่เด็กใช้เวลาไปกับเรื่องดี ๆ คือการเรียนพิเศษ กวดวิชา น้อยกว่ามาก (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2558, หน้า 31-38)

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เป็นโรงเรียนที่ได้รับการพัฒนาเป็นโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม โรงเรียนวิถีพุทธ และโรงเรียนจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง มีความมุ่งมั่นในการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต้องการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ครูมีการพัฒนาหลักสูตร เทคนิควิธีสอน ความสามารถในการใช้สื่อ นวัตกรรมในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนมีการบริหารจัดการศึกษายุคใหม่ที่ทันสมัย ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นโรงเรียนจึงได้ร่วมกันคิดวิเคราะห์ เตรียมการวางแผนอย่างเป็นระบบ ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อให้สามารถชีวิตความสำเร็จได้อย่างชัดเจน ตลอดจนการรักษาสุขภาพ

การเปลี่ยนแปลงที่ดีให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน อันเป็นความมุ่งหวังของคนในสังคม โดยมีเป้าหมายเพื่อ 1) สถานศึกษามีการบริหารจัดการที่ดี มีการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน 2) นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาให้น่าอยู่ มีภูมิทัศน์สวยงาม 3) ครูพัฒนาตนเองสู่ความเป็นครูมืออาชีพ 4) นักเรียนมีทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์และทักษะการใช้เทคโนโลยี 5) นักเรียนมีคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีจิตอาสาและพัฒนาสังคม และ 6) นักเรียนได้รับการส่งเสริมและได้โอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

การจัดการศึกษาของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ดำเนินงานตามภารกิจหลักโดยมุ่งหวังพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนที่พัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพในทุกด้าน และในการดำเนินงานที่ผ่านมาได้ตระหนักและส่งเสริมพัฒนานักเรียนตามแนวทางดังกล่าวรวมทั้งตามความมุ่งหวังของชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยใช้แนวคิดของการพัฒนาในสองแนวทางคือ แนวทางที่หนึ่งเป็นการพัฒนาที่มุ่งในการปรับปรุงแก้ปัญหาให้นักเรียนในด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนบกพร่องหรือเป็นปัญหาของนักเรียน ผู้ปกครอง ครูรวมไปถึงปัญหาทางสังคมที่เป็นความยุ่งยากที่จะต้องหาหนทางในการแก้ปัญหาในสังคมที่เป็นอยู่ปัจจุบัน โดยใช้โครงการกิจกรรมต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาให้กับนักเรียน ส่วนแนวทางที่สองเป็นการพัฒนานักเรียนที่ให้ความสนใจในสิ่งที่มีคุณค่าที่เป็นความสามารถและเป็นศักยภาพในตนเองของนักเรียนในการพัฒนาจึงมุ่งเน้นไปในศักยภาพและคุณค่าของนักเรียนในสองมุมมองตามแนวคิดของเบนสัน (Benson, 1997; อ้างถึงใน ลาวัลย์ พิชญววรรณ, 2555, หน้า 3) โดยมุมมองแรกใช้คำว่า การขาดสมดุลเป็นฐาน (Deficit Base) เป็นมุมมองที่พิจารณาถึงคุณลักษณะที่ขาดหายไปหรือความบกพร่องของเยาวชน ในด้านความดีงามที่พึงมีหรือคุณลักษณะที่สังคมต้องการให้เกิดขึ้นหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ขาดหายไป โดยมุ่งความสนใจในความเป็นภาวะหรือความเป็นปัญหาในสังคมของเยาวชน รวมถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในตัวเยาวชน และจะต้องหาหนทางแก้ปัญหา โดยสรุปแล้วจึงเป็นแนวทางค้นหาพัฒนาการของเยาวชนในด้านที่เป็นปัญหา และใช้วิธีการบำบัดและกระบวนการแก้ปัญหาเป็นหลัก ส่วนมุมมองที่สองเป็นมุมมองที่มุ่งความสนใจในสิ่งที่มีคุณค่า ความสามารถและศักยภาพในตนเองของเยาวชน (Benson, Mannes, Pittman, & Ferber, 2004; Lerner & Benson, 2003; อ้างถึงใน ลาวัลย์ พิชญววรรณ, 2555, หน้า 3) มุ่งเน้นถึงความมีศักยภาพในเชิงพัฒนาของเยาวชนบนแนวทางของการอบรมเลี้ยงดูและให้การดูแลเพื่อพัฒนาคุณค่าหรือศักยภาพของเยาวชน เพื่อให้การอบรมหรือพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีคุณภาพ ไม่เป็นปัญหาและทำประโยชน์เพื่อสังคม เห็นอกเห็นใจผู้อื่นมากกว่าที่จะคอยใช้วิธีแก้ปัญหาคือใช้วิธีบำบัดรักษาเมื่อเกิดปัญหาหรือความไร้ประสิทธิภาพในตัวเยาวชน โดยให้ความสำคัญกับประเด็นของการพัฒนา (Growth) การบ่มเพาะความรู้ (Cultivation) และการเลี้ยงดู (Nurturance) ในคุณค่าด้านความสามารถและศักยภาพที่สามารถพัฒนาได้ในตัวเยาวชน

จากการศึกษางานวิจัยในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการวิจัยเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรมของ (สุวิมล วิงวณิชและคณะ, 2559) ที่ได้ทำการวิจัยพบว่า แนวคิดและหลักการสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนมี ดังนี้ 1) การสร้างตัวแบบ/ผู้นำที่ดี ทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูหรือบุคคล

ตัวอย่างในสังคม 2) การพัฒนาคุณธรรมและคุณลักษณะอื่น ๆ ให้เป็นวิถีชีวิต มีความสอดคล้องกับ ธรรมชาติ ให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง บูรณาการสอดแทรกอยู่ในชีวิตการเรียน การปฏิบัติเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม คนกับธรรมชาติ สังคมวัฒนธรรมกับการเรียนการสอน 3) การจัดพื้นที่สร้างสรรค์และเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้แสดงออกถึงความสามารถ ศักยภาพและ การปฏิบัติตนตามความเชื่อ อยู่ในบริบทการทำความดี มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคม เห็นบทบาทและคุณค่าของตนเองมากขึ้น 4) ค่านิยมมาจากตัวแบบที่ดี โดยการสร้างระบบค่านิยม ให้เด็กและเยาวชนเห็นว่าแก่นของเด็กไทยคืออะไร ต้องประพฤติตนอย่างไร 5) การสร้างความร่วมมือ รวมพลังจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย กำหนดคุณธรรมที่เป็นเป้าหมาย 6) การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีความสอดคล้องกับลักษณะโรงเรียน ธรรมชาติ บริบทและช่วงวัยของเด็ก 7) สร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกัน 8) โรงเรียนต้องมีนโยบายไม่เน้นวิชาการเพียงอย่างเดียว และ 9) สร้างแนวร่วมและ เครือข่ายที่ช่วยเสริมกำลังใจให้เด็กทำความดี จึงเป็นแนวทางที่โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้นำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดการพัฒนานักเรียนในการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะและเสริมสร้าง ศักยภาพนักเรียนโดยการร่วมมือของชุมชนให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนและชุมชน

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้นำแนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่าง สมดุล มาเริ่มจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงจัดทำโครงการดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2560 และพัฒนาการดำเนินงานมาจนถึงปัจจุบัน ด้วยความมุ่งหวังว่าการดำเนินกิจกรรมตามโครงการพัฒนา คุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุล นอกจากจะสามารถยกระดับคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้วยัง สามารถพัฒนาคุณลักษณะและศักยภาพผู้เรียนในทุกด้านอย่างจริงจัง โดยมีการประเมินผลคุณภาพ ของนักเรียนทุกด้านตามกรอบการดำเนินงาน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงพัฒนาและได้ ดำเนินการพัฒนาผ่านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่ปฏิบัติจริงอย่างหลากหลาย ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วย ตนเองจากการปฏิบัติจริง และเพื่อให้การดำเนินโครงการดังกล่าวได้ทราบถึงข้อมูลย้อนหลังที่จะ นำกลับไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินโครงการให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นผู้ประเมินจึงมีความ สนใจที่จะจัดทำรายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา การดำเนินงานโครงการของโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อประเมินความเหมาะสมของบริบทที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการพัฒนาคุณลักษณะ นักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้าที่ใช้ในโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียน อย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินกิจกรรมของโครงการพัฒนาคุณลักษณะ นักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔
4. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

ขอบเขตของการประเมิน

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยใช้รูปแบบการประเมินของแดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) หรือที่เรียกว่ารูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP model) โดยประเมินทั้งระบบของโครงการใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริบท 2) ด้านปัจจัยนำเข้า 3) ด้านกระบวนการ และ 4) ด้านผลผลิต และประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง โดยขอบเขตการจัดกิจกรรมตามโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ประกอบด้วยการพัฒนาใน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักคิด 2) ด้านการรู้จักคุณค่าตนเอง 3) ด้านความสัมพันธ์และการปรับตัว 4) ด้านการจัดการอารมณ์ 5) ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ 6) ด้านคุณธรรมจริยธรรม และ 7) ด้านจิตสังคม

2. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่ศึกษาในการประเมินมีดังนี้

2.1 การประเมินบริบท (Context Evaluation) ได้แก่ การประเมินเกี่ยวกับบริบทด้านความต้องการจำเป็นของผู้เกี่ยวข้อง ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ กับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

2.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ได้แก่ การประเมินเกี่ยวกับความรู้ ความพร้อม ความสามารถ ความเพียงพอ ความเหมาะสมของบุคลากร งบประมาณ ระยะเวลา และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์

2.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ได้แก่ การประเมินเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ การวัดผลและประเมินผล การใช้สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ ในกิจกรรม และสภาพการดำเนินงานตามกิจกรรมการพัฒนาในโครงการย่อยทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักคิด ด้านการรู้จักคุณค่าตนเอง ด้านความสัมพันธ์และการปรับตัว ด้านการจัดการอารมณ์ ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านจิตสังคม

2.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation) ได้แก่ การประเมินเกี่ยวกับผลผลิตตามกิจกรรมการพัฒนาในโครงการย่อยทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักคิด ด้านการรู้จักคุณค่าตนเอง ด้านความสัมพันธ์และการปรับตัว ด้านการจัดการอารมณ์ ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านจิตสังคม ของนักเรียนตามโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ และการประเมินความพึงพอใจ ได้แก่ การประเมินความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการประเมินโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2561 ประกอบด้วย

- 1) รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน
- 2) ครูผู้สอน จำนวน 98 คน
- 3) เจ้าหน้าที่โรงเรียน จำนวน 14 คน
- 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน
- 5) นักเรียน จำนวน 1,762 คน
- 6) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 1,762 คน
- 7) ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินโครงการและด้านบริหารการศึกษา จำนวน 5 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2561 ผู้ประเมินแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในการประเมินแต่ละด้าน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัย ดังนี้

- 1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินด้านบริบท จำนวน 54 คน ประกอบด้วย
 - 1.1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินโครงการและด้านบริหารการศึกษา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน
 - 1.2) รองผู้อำนวยการโรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 คน
 - 1.3) ครูผู้รับผิดชอบโครงการและผู้มีส่วนรับผิดชอบกิจกรรมหลักในโครงการ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 21 คน
 - 1.4) เจ้าหน้าที่โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 6 คน
 - 1.5) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 8 คน
- 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า จำนวน 94 คน ประกอบด้วย
 - 2.1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินโครงการและด้านบริหารการศึกษา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน
 - 2.2) รองผู้อำนวยการโรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 คน
 - 2.3) ครูผู้สอน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 61 คน
 - 2.4) เจ้าหน้าที่โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 6 คน
 - 2.5) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 8 คน
- 3) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินด้านกระบวนการ จำนวน 259 คน ประกอบด้วย
 - 3.1) รองผู้อำนวยการโรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 คน
 - 3.2) ครูผู้สอน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 61 คน

- 3.3) เจ้าหน้าที่โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 6 คน
- 3.4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง
จำนวน 8 คน
- 3.5) ผู้ปกครองนักเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) จำนวน 180 คน
- 4) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินด้านผลผลิต จำนวน 439 คน ประกอบด้วย
- 4.1) รองผู้อำนวยการโรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 คน
- 4.2) ครูผู้สอน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 61 คน
- 4.3) เจ้าหน้าที่โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 6 คน
- 4.4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง
จำนวน 8 คน
- 4.5) ผู้ปกครองนักเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) จำนวน 180 คน
- 4.7) นักเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling)
จำนวน 180 คน
- 5) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินความพึงพอใจ จำนวน 439 คน ประกอบด้วย
- 5.1) รองผู้อำนวยการโรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 คน
- 5.2) ครูผู้สอน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 61 คน
- 5.3) เจ้าหน้าที่โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 6 คน
- 5.4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง
จำนวน 8 คน
- 5.5) ผู้ปกครองนักเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) จำนวน 180 คน
- 5.6) นักเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling)
จำนวน 180 คน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

โครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้เริ่มดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ปีการศึกษา 2561 เป็นต้นมา โดยดำเนินการประเมินโครงการตามกรอบแนวคิดการประเมินโครงการของแดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ที่เรียกว่ารูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP model) โดยกำหนดการประเมินเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) การประเมินก่อนดำเนินโครงการ ประกอบด้วย การประเมินด้านบริบทและด้านปัจจัยนำเข้า ระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2561 – 30 เมษายน 2561 2) การประเมินระหว่างดำเนินโครงการ คือการประเมินด้านกระบวนการ ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม 2561 – 31 ธันวาคม 2561 และ 3) การประเมินหลังดำเนินโครงการ ประกอบด้วย การประเมินด้านผลผลิตและความพึงพอใจที่มีต่อโครงการตามความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2562 – 28 กุมภาพันธ์ 2562

นิยามศัพท์เฉพาะ

โครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุล หมายถึง โครงการที่โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ได้จัดให้กับนักเรียนเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ คุณลักษณะและพฤติกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผ่านกิจกรรมสำคัญ ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ ด้านการรู้จัก ด้านการรู้จักคุณค่าตนเอง ด้านความสัมพันธ์และการปรับตัว ด้านการจัดการอารมณ์ ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านจิตสังคม ซึ่งแต่ละด้านมีความหมาย ดังนี้

1. ด้านการรู้จัก หมายถึง การพัฒนานักเรียนผ่านกิจกรรมให้เป็นผู้มีความคิดและสามารถไตร่ตรองอย่างรอบคอบในการแก้ปัญหา สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินสถานการณ์ได้อย่างเข้าใจ แสดงออกถึงความเชื่อมั่นในการแก้ปัญหา รู้เหตุรู้ผลของปัญหาและเข้าใจถึงผลลัพธ์ของปัญหา สามารถสร้างและหาแนวทางใหม่ๆ ในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดผลสำเร็จ รู้และเข้าใจในความแตกต่างของสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดีทั้งเหตุและผล และเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ดีที่ถูกต้อง

2. ด้านการรู้จักคุณค่าตนเอง หมายถึง การพัฒนานักเรียนผ่านกิจกรรมให้เป็นผู้มีความสามารถในการคิดและมั่นใจในการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง สามารถมองเห็นทางเลือกของตัวเองและสามารถตัดสินใจได้โดยไม่ต้องมีใครชี้แนะหรือคล้อยตามผู้อื่น มีความเชื่อในตัวเองว่าตนเองมีคุณค่าสามารถทำสิ่งใด ๆ ได้บรรลุผลตามที่ต้องการได้ สามารถจัดการชีวิตของตนเองและสามารถเป็นคนดีได้ มีความเชื่อมั่นต่อการตัดสินใจเลือกของตัวเองในการกระทำสิ่งต่าง ๆ และมุ่งมั่นให้ประสบความสำเร็จได้

3. ด้านความสัมพันธ์และการปรับตัว หมายถึง การพัฒนานักเรียนผ่านกิจกรรมให้เป็นผู้มีความคิดและการแสดงออกในเรื่องความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รับรู้ว่าคุณค่าและเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น สามารถทำให้ตัวเองมีชีวิตชีวา ไม่เบื่อโลกหรือโดดเดี่ยว มีความสัมพันธ์ที่ดีและเหมาะสมกับคนในวัยต่าง ๆ มีคนที่สามารถไว้วางใจได้เมื่อมีเรื่องเดือดร้อนหรือเมื่อมีความทุกข์ เป็นผู้มีความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและเหตุการณ์ที่ตึงเครียดด้วยวิธีการที่เหมาะสม รู้วิธีการผ่อนสั้นผ่อนยาว ไม่ย่อท้อต่อความยุ่งยากลำบาก ไม่สิ้นหวังต่อสิ่งที่คาดหวังง่าย ๆ

4. ด้านการจัดการอารมณ์ หมายถึง การพัฒนานักเรียนผ่านกิจกรรมให้เป็นผู้มีความรู้สึกและแสดงออกได้อย่างเหมาะสมในการควบคุมอารมณ์ตนเอง เข้าใจความรู้สึกของตนเองและรับรู้ภาวะทางอารมณ์ของตนเอง มีการปลอบใจตัวเองหรือความอดทนต่อความผิดหวัง มีความอดกลั้นทางอารมณ์ได้ดี รวมถึงสามารถแสดงออกอย่างถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการคบค้าสมาคมกับผู้อื่น มีความสนุกสนานกับการร่วมงานกับผู้อื่น สามารถเข้าใจผู้อื่น รับรู้และเข้าใจท่าทีหรือความรู้สึกของผู้อื่น

5. ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ หมายถึง การพัฒนานักเรียนผ่านกิจกรรมให้เป็นผู้มีทักษะและการแสดงในเรื่องการติดต่อสื่อสาร การพูดและการฟัง มีความสนใจต่อกิจกรรมและเงื่อนไขที่เป็นประโยชน์ เลือกทำกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ เช่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ รู้จักเลือกตัดสินใจที่จะกระทำสิ่งที่ตนปรารถนาและส่วนรวม และรู้จักปฏิเสธการชักจูงไปในทางที่ไม่ควร ช่วยเหลือคนอื่น หนีห่างจากสถานการณ์ที่ไม่สร้างสรรค์ สามารถเปิดใจรับการวิจารณ์ กล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากผู้อื่น รู้และเข้าใจที่จะยอมรับผิดและขอโทษถ้าหากทำสิ่งผิดพลาด

6. ด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การพัฒนานักเรียนผ่านกิจกรรมให้เป็นผู้มีความคิด

และการแสดงออกที่สามารถแยกแยะระหว่างความถูกต้อง ความไม่ถูกต้อง และความเคารพต่อระเบียบ และมาตรฐานของสังคม เช่น มีลักษณะการแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น ยึดมั่นต่อพฤติกรรมที่ดีงาม เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่บีบบังคับสามารถเลือกด้วยความรู้ผิดชอบชั่วดี ให้อภัยกับผู้กระทำผิด มีการประเมินพฤติกรรมของตนเอง

7. ด้านจิตสังคม หมายถึง การพัฒนานักเรียนผ่านกิจกรรมให้เป็นผู้ทำกิจกรรมและสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม เช่น การอาสาให้บริการสังคม การทำงานเพื่อสังคม หรือเพื่อส่วนรวมด้วยความสมัครใจ ตลอดจนความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมกับสังคม ทำที่ และความรู้สึกศรัทธาอย่างแน่วแน่ และรูปแบบที่ชัดเจนต่อการกระทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อสังคม เข้าใจในความโชคร้ายของผู้ที่ประสบชะตากรรมไม่ดี ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีโอกาส เห็นด้วยกับการทำตามกฎหมายและเต็มใจที่จะทำตามกฎของสังคมที่อาศัยอยู่

การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศในการปรับปรุงโครงการ และสารสนเทศในการตัดสินใจของโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของแดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ที่เรียกว่ารูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP model) โดยประเมินทั้งระบบของโครงการใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริบท 2) ด้านปัจจัยนำเข้า 3) ด้านกระบวนการ และ 4) ด้านผลผลิต และประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินบริบท (Context Evaluation) หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับบริบทที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ กับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับความรู้ ความพร้อม ความสามารถ ความเพียงพอ ความเหมาะสมของบุคลากร งบประมาณ ระยะเวลา และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินโครงการ การปฏิบัติตามแผน/การดำเนินโครงการ การนิเทศ กำกับ ติดตาม การสรุปรายงาน และการนำผลการดำเนินงานไปใช้ของการจัดกิจกรรม การวัดผลและประเมินผล การใช้สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ ในกิจกรรมและสภาพการดำเนินงานตามกิจกรรมต่าง ๆ

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation) หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับด้านความรู้คิด ด้านการรู้คุณค่าตนเอง ด้านความสัมพันธ์และการปรับตัว ด้านการจัดการอารมณ์ ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านจิตสังคม ของนักเรียนตามโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

5. การประเมินความพึงพอใจ หมายถึง การประเมินความคิดเห็น ความรู้สึกหรือทัศนคติของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อกระบวนการดำเนินงานและผลผลิตจากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ จากความคิดเห็น

ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2561

ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการและครูอัตราจ้าง ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2561

เจ้าหน้าที่โรงเรียน หมายถึง อัตราจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่สายสนับสนุนในโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2561

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ทุกคนของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2561

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ในปีการศึกษา 2561

ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง หรือผู้อุปการะที่ทำหน้าที่เลี้ยงดู อบรม ให้การดูแลนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ โดยเป็นผู้ที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยประจำ โดยกำหนดว่านักเรียน 1 คนมีผู้ปกครอง 1 คน ในปีการศึกษา 2561

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประโยชน์ต่อนักเรียน

1.1 โรงเรียนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ คุณลักษณะและพฤติกรรม ผ่านการดำเนินกิจกรรมที่เป็นระบบในการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพโรงเรียนและศักยภาพของนักเรียน

1.2 นักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีเจตคติ พฤติกรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้วยการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เนื่องจากนักเรียนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง

1.3 นักเรียนได้รับการศึกษาและพัฒนาตามความสามารถและศักยภาพของตนเอง อย่างมีคุณค่าและเกิดความมั่นใจในตนเองในการแสดงออกอย่างเหมาะสม และพัฒนาเป็นเยาวชนและพลเมืองที่ดีในสังคม

1.4 นักเรียนสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เข้ากับสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีบุคลิกภาพและความประพฤติเหมาะสมในสัมพันธภาพกับคนทุกเพศทุกวัย ในสังคมและมีความยืดหยุ่นในการดำเนินชีวิต

1.5 นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ช่วยเหลือผู้อื่นและเสริมสร้างสังคม สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในชุมชนและสังคม

2. ประโยชน์ต่อครูผู้สอน

2.1 ครูเกิดความคิดสร้างสรรค์และวิธีการใหม่ๆ ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพบริบทของชุมชน ครอบครัว และศักยภาพของนักเรียน

2.2 ครูสามารถนำกิจกรรมในโครงการมาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนหรือสถานการณ์อื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3. ประโยชน์ต่อผู้บริหาร

3.1 เป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพและศักยภาพของนักเรียนต่อไป

3.2 ผู้บริหารสามารถนำสารสนเทศการประเมินผลจากโครงการไปใช้วางแผนเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของ โครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ให้ดียิ่งขึ้น

4. ประโยชน์ที่เกิดแก่ผู้ปกครอง และชุมชน

4.1 ผู้ปกครองเกิดความพึงพอใจในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน

4.2 ผู้ปกครองและชุมชนสามารถนำความรู้และรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีในโครงการของโรงเรียนที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมไปประยุกต์ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานหรือจัดกิจกรรมในชุมชนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่นักเรียน

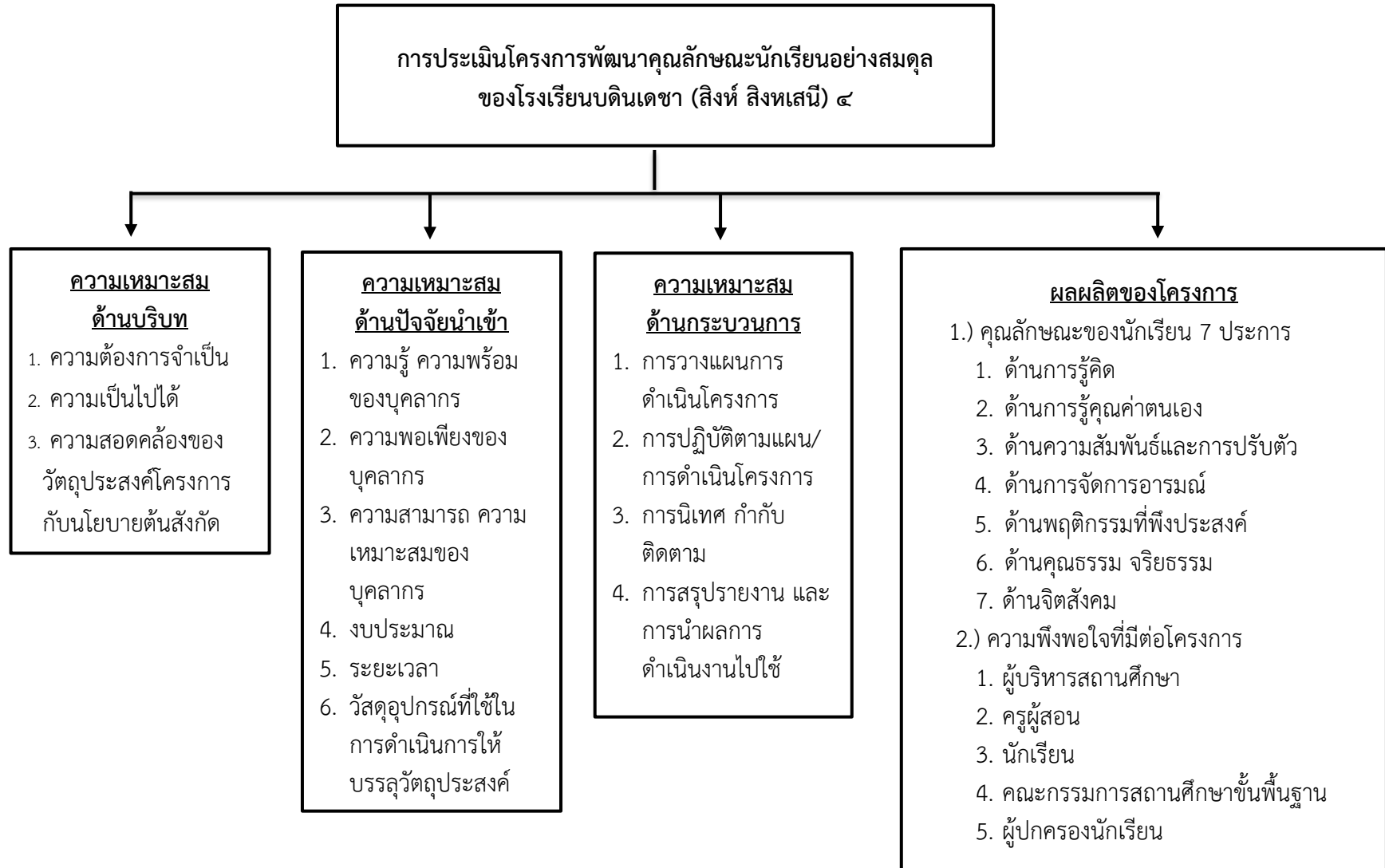
5. ประโยชน์ต่อการพัฒนาโครงการ

5.1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

5.2 เพื่อเป็นสารสนเทศของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ สำหรับการจัดทำโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔

กรอบแนวคิดการประเมิน

การประเมินโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ครั้งนี้ เป็นการประเมินความเหมาะสมก่อนการดำเนินโครงการ ประเมินความก้าวหน้าระหว่างดำเนินโครงการ และประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการ โดยใช้รูปแบบการประเมินของแดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) หรือที่เรียกว่ารูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP model) โดยประเมินทั้งระบบของโครงการใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริบท 2) ด้านปัจจัยนำเข้า 3) ด้านกระบวนการ และ 4) ด้านผลผลิต และประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง โดยประเมินจากการจัดกิจกรรมตามโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียน บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔ ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาเด็กนักเรียนใน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักคิด 2) ด้านการรู้จักคุณค่าตนเอง 3) ด้านความสัมพันธ์และการปรับตัว 4) ด้านการจัดการอารมณ์ 5) ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ 6) ด้านคุณธรรมจริยธรรม และ 7) ด้านจิตสังคม การกำหนดตัวแปรศึกษา ระยะเวลาการประเมิน ลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ ประเด็นการประเมิน ตลอดจนแนวทางการตัดสินใจเชิงประเมิน ดังแสดงรายละเอียดในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการประเมินโครงการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนอย่างสมดุลของโรงเรียนบดินเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๔